

LEKARSKA KOMORA SRBIJE

- Direktor

- Etičkom odboru

Poštovani,

Lekar je dužan da čuva ugled i dostojanstvo svoje profesije i njegova je etička obaveza da iskaže zabrinutost kada uoči neodgovarajuće ponašanje svojih kolega, članova Lekarske komore Srbije (u daljem tekstu: LKS), te da, posebno u slučaju kada se takvim ponašanjem u znatnoj meri narušavaju norme profesionalnog ponašanja, prijavi neadekvatno ponašanje člana LKS. Stoga se obraćamo Etičkom odboru LKS (u daljem tekstu: EO LKS) i ukazujemo na sledeće, po našem dubokom uverenju, neprofesionalno ponašanje prof. dr Branimira Nestorovića, specijaliste pedijatrije, subspecijaliste pulmologije, člana LKS, kojem je izdata licenca broj 103272.

U kratkom periodu koji je prethodio donošenju Naredbe o proglašenju epidemije zarazne bolesti COVID-19 („Službeni glasnik RS“, br. 37/2020 od 19.3.2020. godine), prof. Nestorović je imao više nastupa u medijima u kojima je iznosio svoje viđenje, u to vreme aktuelne situacije u vezi sa zaraznom bolešću izazvanom virusom COVID-19. Pored toga, u ovim medijskim istupanjima prof. Nestorović je iznosio niz netačnih podataka iz medicinskog domena. Ilustracije radi pomenućemo neke od njih: u emisiji „Dobro jutro Srbijo“, koja je na Televiziji Happy emitovana 28.02.2020. godine,¹ prof. Nestorović izjavio je sledeće: „Epidemija se proglašava kada ima smrtnosti od 2% na 100.000 obolelih. Nema 100.000 obolelih u svetu... Ne može ni epidemija, kakva crna pandemija!“². Ovakva tvrdnja u pogledu proglašavanja epidemije naprosto nije tačna. Naime, pojam „epidemija“ se odnosi na porast, često nagli, broja slučajeva bolesti iznad onoga što se obično očekuje u datoj populaciji u datom području³. Pored toga, kada se neka pojava izražava kao stopa (npr. stopa smrtnosti, stopa obolevanja i sl.) ne govori se o procentima u odnosu na populaciju, kao što to u pomenutom javnom nastupanju čini prof. Nestorović, već se ovaj podatak iznosi u apsolutnom broju u odnosu na populaciju (npr. 2 na 1.000, ili 2 na 10.000 itd.). Dalje, u istoj emisiji prof. Nestorović izjavljuje: „Pogledajte, do 2000. godine jel bilo neke pandemije? Ni jedne!“⁴. Ova tvrdnja takođe nije tačna. Naime, opštoj javnosti je uveliko poznato, jer se o tome u poslednje vreme često govori, da je 1918. godine bila pandemija tzv. Španskog gripa koji je odneo, prema procenama, najmanje 20 miliona života. Opštoj javnosti je možda manje poznato ili je nepoznato da su u prethodnom veku zabeležene još dve pandemije: 1957-1958. godine pandemija Azijskog gripa⁵, a 1968. godine pandemija izazvana virusom influence tip A iz grupe H3N2⁶. Dakle, činjenice o postojanju prethodnih pandemija, onih pre 2000. godine, moraju biti poznate doktoru medicine, posebno kada u vezi sa tim činjenicama daje informacije medicinskim laicima i istupa u javnosti, odnosno u medijima sa pozicija medicinske struke. Takođe i druga nedavna istupanja u javnosti prof. Nestorovića obiluju izjavama koje nisu utemeljene na medicinskim činjenicama i principima savremene medicinske nauke i kliničke prakse, no to ovom prilikom nećemo detaljnije analizirati.

¹ Snimak emisije „Dobro jutro Srbijo“, koja je na Televiziji Happy emitovana 28.02.2020., dostupan na <https://www.youtube.com/watch?v=8LcQLTGhbY> (pristupljeno 06.04.2020.)

² Izjava započinje u vreme 2:56 od početka emitovanja

³ An Introduction to Applied Epidemiology and Biostatistics, Principles of Epidemiology in Public Health Practice, Third Edition, CDC, dostupno na <https://www.cdc.gov/csels/dsepd/ss1978/lesson1/section1.1.html> (pristupljeno 06.04.2020.)

⁴ Izjava započinje u vreme 7:38 od početka emitovanja

⁵ Influenza (Flu): 1957-1958 Pandemic (H2N2 virus); CDC. Dostupno na <https://www.cdc.gov/flu/pandemic-resources/1957-1958-pandemic.html> (pristupljeno 06.04.2020.)

⁶ Influenza (Flu): 1968 Pandemic (H3N2 virus); CDC. Dostupno na <https://www.cdc.gov/flu/pandemic-resources/1968-pandemic.html> (pristupljeno 07.04.2020.)

Iz medijskih napisa koji su nakon toga usledili može se zaljučiti da je o javnim obraćanjima prof. Nestorovića obaveštena LKS⁷, kao i da se, prema navodima iz ovih napisa, Komora tim povodom nije oglasila ili bar to nije učinila do dana kada je pomenuti tekst objavljen.

Međutim, pomenuti član LKS – prof. dr Branimir Nestorović – nastavio je da istupa u medijima, a sve to čini kao pripadnik lekarske profesije, dakle kao član LKS. Tako u svom nastupu na Happy televiziji, u emisiji „Posle ručka”, dana 02. aprila 2020.⁸ dr Nestorović iznosi različite tvrdnje, uključujući i one koje nisu utemeljene na njegovom medicinskom znanju i ekspertizi, već se tiču nemedicinskih tema koje su aktualizovane stanjem pandemije zarazne bolesti COVID-19⁹. Tokom ove emisije prof. Nestorović je, iznoseći svoje viđenje posledica u vezi sa zaraznom bolešću COVID-19 naveo sledeće: *“Ovde će bogati ljudi izgubiti novac. Sirotinja ovde, sirotinja nikada nema šta da izgubi, mislim ona može da izgubi samo život”*¹⁰. Pandemija i epidemija su u toku, ali se na osnovu onoga što je poznato i o COVID-19 i o dosadašnjim stručnim stavovima i naučnim referencama o nejednakostima u vezi sa zdravljem, u stručnoj javnosti pojavljuju reference potpuno suprotne od iznetog stava, te se ne može reći da će bogati biti više pogođeni¹¹. Pored ovoga što je stav koji iznosi prof. Nestorović suprotan preovlađujućem stavu u stručnoj javnosti, on je i duboko nehuman. U vezi sa ovim stavom prof. dr Branimira Nestorovića, nakon njegovog gostovanja u emisiji Happy televizije, u medijskom prostoru pojavio se izvestan broj kritičkih napisa¹².

Svetsko medicinsko udruženje u Smernicama o nastupima lekara u promotivnim medijima¹³ ističe da, kada se pojavljuje u medijima, lekar treba da pruži objektivne i na dokazima zasnovane informacije. Ovo stoga što javnost olako može prihvatiti neosnovane preporuke koje iznosi lekar, te stoga može razviti nerealna očekivanja. Potrebno je imati u vidu i to da prof. dr Branimir Nestorović ne nastupa u javnosti samo kao lekar, već, prema dostupnim informacijama iz medija¹⁴, on je sve vreme aktuelni član Kriznog štaba za suzbijanje zarazne bolesti COVID-19, koji je Vlada Republike Srbije formirala u sklopu napora koje čini u vezi sa epidemijom zarazne bolesti COVID-19. Dakle, kada istupa u javnosti, uticaj prof. dr Branimira Nestorovića je znatno veći, jer to čini i kao državni zvaničnik pa je, samim tim, veća i njegova etička i profesionalna odgovornost za iznete stavove. Ovo posebno ističemo stoga što,

⁷ „Radovanović: Ne verujem da će Lekarska komora postupati u slučaju Nestorovića”; VOICE, objavljeno 15.03.2020; dostupno na <http://voice.org.rs/radovanovic-ne-verujem-da-ce-lekarska-komora-postupati-u-slucaju-nestorovica/> (pristupljeno 06.04.2020.)

⁸ „Posle rucka 02.04.2020 Prof. dr. Branimir Nestorovic prica o trenutnoj situaciji, psihickoj stetnosti, promene sveta”; dostupno na: <https://www.gledajte.com/2020/04/posle-rucka-02042020-prof-dr-branimir.html> (pristupljeno 06.04.2020.)

⁹ Video snimak emisije „Posle ručka”, emitovane 02na Happy televiziji 02.04.2020. godine, u kojoj gostuje prof. dr Branimir Nestorović dostupan je na <https://www.youtube.com/watch?v=6bSPXb5IDbY> (pristupljeno 06.04.2020.)

¹⁰ Za ovaj deo navoda pogledati video snimak od 55:30 minuta nadalje.

¹¹ Videti npr. (1) Ahmed F, Ahmed N, Pissarides C, Stiglitz J. Why inequality could spread COVID-19. Lancet Public Heal [Internet]. 2020 Apr 2 [citirano 08.04.2020.];0(0). Dostupno na : <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/32247329> ; (2) What COVID-19 is teaching us about inequality and the sustainability of our health systems. EuroHealthNet. Dostupno na: <https://eurohealthnet.eu/COVID-19> (pristupljeno 06.04.2020.)

¹² Pogledati npr. „U OVOJ KRIZI NAJVIŠE ĆE STRADATI BOGATI, SIROMAŠNI NEMAJU ŠTA DA IZGUBE OSIM ŽIVOTA! Nestorović opet dominira“, Espresso, objavljeno 05.04.2020. u 09:33; dostupno na <https://www.espreso.rs/vesti/drustvo/538147/u-ovoj-krizi-najvise-ce-stradati-bogati-siromasni-nemaju-sta-da-izgube-osim-zivota-nestorovic-opet-dominira> (pristupljeno 06.04.2020.); Pravda, objavljeno 05.04.2020. u 17:02; dostupno na <http://www.pravda.rs/2020/4/5/u-ovoj-krizi-najvise-ce-stradati-bogati-siromasni-nemaju-sta-da-izgube-osim-zivota-nestorovic-opet-dominira/> (pristupljeno 06.04.2020.)

¹³ WMA Guidelines on Promotional Mass Media Appearances by Physicians; Adopted by the 66th WMA General Assembly, Moscow, Russia, October 2015.; dostupno na <https://www.wma.net/policies-post/wma-guidelines-on-promotional-mass-media-appearances-by-physicians/> (pristupljeno 06.04.2020.)

¹⁴ „Ko je ko u kriznom štabu za borbu protiv korone“, Nova ekonomija, objavljeno 14.03.2020. u 10:35; dostupno na <https://novaekonomija.rs/vesti-iz-zemlje/ko-je-ko-u-kriznom-%C5%A1tabu-za-borbu-protiv-korone> (pristupljeno 06.04.2020.)

mišljenja smo, posledične nejasnoće i razočarenje javnosti u vezi sa medijskim istupanjem lekara, mogu uticati na odnos poverenja između lekara i pacijenta, odnosno javnog mnjenja i lekarske profesije u celini. U prilog navedenom ide stav predsednice Vlade Srbije, iznet u nacionalnom dnevniku emitovanom na TV Pink 05.04.2020. godine, u kojem je, pored ostalih, učestvovao i prof. dr Branimir Nestorović¹⁵. Naime, tom prilikom predsednica Vlade Srbije, u polemici koju je pred gledaocima vodila sa članovima Kriznog štaba za suzbijanje zarazne bolesti COVID-19¹⁶, izjavila je, između ostalog, „kada stručnjaci lekari kažu“, čime je javnosti uputila nedvosmislenu poruku o značaju stavova doktora medicine, a u vezi sa aktuelnom situacijom epidemije. U vezi sa tim vredno je pomenuti izjavu prof. Nestorovića u emisiji „Ćirilica C-19 Specijal“, emitovanoj na Televiziji Happy 06.04.2020. godine¹⁷, u kojoj je u studiju gostovao sa predsednicom Vlade Srbije i doc. dr Darijom Kisić-Tepavčević: „Ljudi dolaze da traže pomoć od onoga za koga misle da je stručan. Moju stručnost ne mogu da procenjuju ti ljudi. Moja se stručnost procenjuje na nekim drugim mestima“¹⁸. Dakle i sam prof. Nestorović je svestan toga kakav uticaj postupanje lekara, pa samim tim i njegove izjave u medijskom prostoru, imaju na „ljudе“, odnosno na laičku javnost, ali mu, utisak nam je, to ne smeta da javnosti prezentuje proizvoljne konstrukcije koje ne sadrže medicinski ispravne činjenice.

Odnos doktora medicine i medija nosi brojne etičke dileme te stoga privlači pažnju profesionalnih lekarskih udruženja. Nedvosmisleni su stavovi Američkog medicinskog udruženja¹⁹ da lekari uključeni u medijsko okruženje moraju biti svesni svojih etičkih obaveza prema pacijentima, javnosti i medicinskoj profesiji i da njihovo ponašanje može uticati na njihove medicinske kolege, druge zdravstvene radnike, kao i na institucije sa kojima su povezani. Stoga bi, kada se pojavljuju u medijskom prostoru, lekari trebalo uvek da imaju na umu da su pre svega lekari i da moraju da se podržavaju vrednosti, norme i integritet medicinske struke, da svoje medicinske savete ograniče na oblast(i) svoje stručnosti i da jasno razlikuju granice medicinskog znanja gde je to potrebno.

Imajući u vidu sve napred navedeno, a posebno da pri pojavljivanju u medijskom prostoru lekar treba da:

- pruži objektivne i na dokazima zasnovane informacije;
- bude svestan svojih etičkih obaveza, podržava vrednosti, norme i integritet medicinske struke; i
- ima u vidu potencijalni uticaj svog ponašanja na medicinske kolege, druge zdravstvene radnike, kao i na institucije sa kojima su povezani

te polazeći od odredbi Kodeksa medicinske etike Lekarske komore Srbije²⁰ da:

- [je] lekar dužan da čuva ugled i dostojanstvo svoje profesije²¹;
- etičkim ponašanjem [...] u profesionalnom i privatnom životu, [lekar] čuva plemenitu tradiciju lekarskog poziva²²;

¹⁵ „DOGOVORITE SE VIŠE? "Nama je sve u vezi sa koronom počelo još u februaru!"; Direktno, objavljeno 06.04.2020. u 11:29; dostupno na <https://direktno.rs/vesti/drustvo-i-ekonomija/265377/dogovorite-se-vise-nama-je-sve-u-vezi-sa-koronom-pocelo-jos-u-februaru.html?fbclid=IwAR1f3G9krmrmtlQ1VWQu6uuqUwOyDXZAYm6WrGmm6XSl-x-FhliY6sxY3yDA> (pristupljeno 06.04.2020.)

¹⁶ U emisiji je pored prof. dr Branimira Nestorovića učestvovao i dr Predrag Kon

¹⁷ CIRILICA - C-19 SPECIAL - Ana Brnabic, dr Nestorovic i dr Kistic-Tepavcevic - (TV Happy 06.04.2020); dostupno na <https://www.youtube.com/watch?v=qWmzod1MSKI> (pristupljeno 07.04.2020.)

¹⁸ Za ovaj deo navoda pogledati video snimak od 1:05:15 minuta na dalje.

¹⁹ Ethical Physician Conduct in the Media, American Medicam Association; dostupno na <https://www.ama-assn.org/delivering-care/ethics/ethical-physician-conduct-media> (pristupljeno 06.04.2020.)

²⁰ Kodeks medicinske etike Lekarske komore Srbije; "Službeni glasnik RS", br. 104/2016

²¹ Kodeks medicinske etike Lekarske komore Srbije, član 7 stav 1.

²² Kodeks medicinske etike Lekarske komore Srbije, član 7 stav 2.

- neumereno i nekritično isticanje sopstvene ličnosti i profesionalne aktivnosti nije u skladu sa pozivom lekara²³;
- lekar, kao javni radnik, aktivno doprinosi dobrobiti i napretku zajednice u kojoj živi i deluje²⁴; te da
- lekar mora biti svestan da svaka lakomislena, nečasna, ponižavajuća i druga za lekara neprimerena radnja pogađa i druge lekare i zdravstveno osoblje, kao i zdravstvo u celini²⁵.

Upućujemo predlog Direktoru LKS i Etičkom odboru LKS da nakon razmatranja navoda iz ovog podneska i opisanih medijskih nastupa i ponašanja prof. dr Branimira Nestorovića – kojim se, po našem mišljenju, narušava ugled i nanosi šteta lekarskoj profesiji, zdravstvu u celini i Lekarskoj komori Srbije, kao stručnoj matici lekarstva – izdaju javno saopštenje u što kraćem vremenu, kako bi se sprečile dalje štetne posledice eventualnih sličnih nastupa u medijskom prostoru prof. dr Branimira Nestorovića ili nekog drugog člana LKS, i kako bi (1) izrazili zabrinutost Lekarske komore Srbije u vezi sa medijskim istupima prof. Branimira Nestorovića koji su, u etičkom smislu posmatrano, ispod nivoa koji je propisan Kodeksom medicinske etike Lekarske komore Srbije i drugim relevantnim etičkim načelima, deklaracijama i preporukama, te kako bi (2) ukazali na to da član LKS koji povredi Kodeks vrši povredu profesionalne dužnosti ili ugleda člana LKS, zbog koje podleže utvrđivanju disciplinske odgovornosti u skladu sa zakonom i aktima LKS.

U Beogradu, 10. aprila 2020. godine

Đorđe Alempijević
*Redovni profesor sudske medicine
Medicinski fakultet u Beogradu
Institut za sudsku medicinu "Milovan Milovanović"*

Srđan Milovanović
*Vanredni profesor psihijatrije
Medicinski fakultet u Beogradu*

Aleksandar N. Nešković
*Redovni profesor interne medicine
Medicinski fakultet u Beogradu*

Prim. dr Elizabet Paunović
*Penzionisana direktorka Evropskog centra za
životnu sredinu i zdravlje Svetske zdravstvene
organizacije*

Slobodan Savić
*Redovni profesor sudske medicine
Medicinski fakultet u Beogradu
Institut za sudsku medicinu "Milovan Milovanović"*

---

²³ Kodeks medicinske etike Lekarske komore Srbije, član 18 stav 4.

²⁴ Kodeks medicinske etike Lekarske komore Srbije, član 22 stav 1.

²⁵ Kodeks medicinske etike Lekarske komore Srbije, član 22 stav 2.